

ВІДГУК

офіційного опонента - доктора педагогічних наук, професора,
декана факультету музичного мистецтва
Рівненського державного гуманітарного університету
Сверлюка Ярослава Васильовича,
на дисертацію **Мимрика Михайла Романовича**
**«Теорія та практика формування музично-виконавської комунікативності
студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерметичного підходу»**
на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

Актуальність теми дослідження та зв'язок із планами відповідних галузей науки. Процеси глобалізації та цифровізації відкрили нові можливості для розвитку музичної культури в сучасному інформаційному суспільстві. Музична культура сьогодні виступає не лише засобом художнього самовираження, а й важливим інструментом соціокультурної комунікації, через який людина осмислює світ, власну ідентичність і взаємодію з іншими. Особливого значення набуває мережевий простір, що трансформує традиційну модель музичної комунікації «композитор – твір – виконавець – слухач», розширюючи її новими формами взаємодії та цифровими практиками.

У сучасному музичному мистецтві смисл твору формується в процесі комунікації між автором, виконавцем, слухачем і культурним контекстом. Тому музична комунікація розглядається як багатовимірний культурний простір, у якому постійно відбувається інтерпретація та переосмислення художніх змістів. Це актуалізує герменевтичний підхід у музично-виконавській діяльності, оскільки саме інтерпретація дозволяє виконавцю розкривати смислові та емоційні виміри музичного твору.

У зв'язку з цим особливої уваги набуває проблема формування музично-герменевтичної компетентності студентів факультетів мистецтв. Майбутній музикант має не лише технічно відтворювати твір, а й усвідомлювати його культурний, історичний та ціннісний контекст, що є важливим для інтерпретації сучасної академічної музики. Нова педагогічна реальність зумовлює необхідність поєднання різних методологічних підходів – гуманістичного, культурологічного, герменевтичного, акмеологічного та рефлексивного.

У цьому контексті перспективним є використання акмегерменевтичного підходу, який поєднує ідеї професійного саморозвитку та герменевтичного осмислення мистецтва. Такий підхід сприяє формуванню музично-виконавської комунікативності студентів-інструменталістів, розвитку їх творчої інтерпретації та здатності до продуктивної художньої комунікації в умовах сучасного культурного простору.

З цих позицій стає очевидним доцільність використання якісно нового, авторського підходу щодо організаційно-методичного забезпечення процесу формування музично-виконавської комунікативності студентів-інструменталістів, а саме – акмегерменевтичного підходу.

Отже, дослідження Мимрика Михайла Романовича є актуальним та значущим для мистецько-педагогічного наукового простору.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри хорового диригування та теорії і методики музичної освіти й кафедри інструментального виконавства, оркестрового диригування та педагогіки мистецтва факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова і складає частину наукового напрямку «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки здобувачів вищої освіти» (протокол № 5 від 30 грудня 2024 року). Тема дисертаційного дослідження затверджена вченою радою Національної музичної академії України (протокол № 10 від 30 листопада 2025 року).

Найсуттєвіші наукові результати, що містяться в дисертації.

Запропоновано нове вирішення наукової проблеми формування музично-виконавської комунікативності у студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу, яке полягає у визначенні методологічних засад й концептуальних підходів до ефективного впровадження регулятивних механізмів цього процесу, що знайшло відображення в розробці й експериментальній перевірці поетапної методики формування означеного феномену. Це виявилось можливим: 1) завдяки авторській інноваційній педагогічній технології, яка синтезує провідні герменевтичні практики з інтерпретаційними властивостями музичного мистецтва у змісті акмеорієнтованої мистецької освіти, характеризується активністю творчих музично-виконавських дій з включенням методів гременевтичної евристики на шляху досягнення студентами факультетів мистецтв акме-вершин у виконавсько-інтерпретаційній діяльності; 2) завдяки використанню комплексу взаємодоповнюючих підходів, а саме: системно-цілісного, екзистенційно-феноменологічного, семіотично-аксіологічного, культурологічного, синергетичного, творчо-діяльнісного, акмегерменевтичного: на основі акмегерменевтичного підходу, який синтезується у два рівнозначних способи пізнання, а саме акмеологічного і герменевтичного. Автор вбачає їх поєднання як найвищу ступінь осягнення музичного тексту, що втілюється у виконавській комунікативності студентів факультетів мистецтв. Погоджуємося з авторським твердженням, що акмеологічний саморух є одним із центральних для формування музично-виконавської комунікативності, адже навчання продовжується протягом усього життя, тому саме метаціллю, де збігаються особистісно-духовні та професійні фокуси розвитку індивіда, особистості, індивідуальності за умови сформованості необхідних якостей, стає намагання успішно займатися творчою діяльністю у конкретних умовах навколишнього середовища, соціуму. Доведено ефективність організаційно-методичної моделі формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу, яка від постановки мети і завдань дослідження до відбору підходів, принципів, педагогічних умов та ефективних експериментальних методів становить повний технологічний цикл.

Нові факти, одержані здобувачем. Вважаємо, що дисертаційне дослідження Мимрика Михайла Романовича є комплексним, у якому *вперше*:

- окреслено сутність, зміст і компонентну структуру музично-виконавської комунікативності в студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу;

- визначено критерії, показники і рівні сформованості означеного феномену;

- розроблено концептуальні засади підготовки студентів факультетів мистецтв, які здатні орієнтуватись у своїй діяльності на інноваційні досягнення світової психолого-педагогічної та мистецтвознавчої науки;

- запропоновано нову акмегерменевтичну технологію підготовки студентів факультетів мистецтв в контексті проєктування і втілення цілісної системи на основі впровадження авторської організаційно-методичної моделі;

- виявлено динаміку, зміст і послідовність етапів становлення музично-виконавської комунікативності в студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу.

Удосконалено:

- шляхи творчого розвитку студентів факультетів мистецтв з опорою на комунікативні процеси у музично-виконавській діяльності;

- способи комплексної діагностики рівнів сформованості музично-виконавської комунікативності в студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Дисертаційне дослідження сприяло вирішенню низки суперечностей: вагомими науково-теоретичними та методичними досягнення в цьому напрямі та недостатністю формування музично-виконавської комунікативності студентів-інструменталістів як результату художньо-організованого процесу в закладах вищої освіти мистецького спрямування; виявлення потужного духовно-ціннісного та інноваційно-розвивального потенціалу для ефективної підготовки майбутніх фахівців, та недостатністю впровадження акмегерменевтичної технології у підготовці студентів факультетів мистецтв.

Науковий апарат дисертаційної роботи подано коректно; простежується логічний взаємозв'язок об'єкта, предмет, мети та завдань дослідження. Одержанню достовірних результатів сприяло застосування комплексу взаємопов'язаних теоретичних та емпіричних методів наукового дослідження. Висока ступінь обґрунтованості отриманих наукових результатів обумовлена вивченням широкої джерельної бази дослідження, яка логічно відбиває авторську позицію; значущою апробацією матеріалів дослідження під час виступів на конференціях, семінарах, круглих столах всеукраїнського та міжнародного рівнів, участю дисертанта в експериментальних дослідницьких програмах. Результати дослідження забезпечують новизну і вірогідність загальних висновків дисертації та загалом не викликають сумнівів.

Значення для науки і практики одержаних автором результатів полягає в тому, що викладені в ньому основні теоретичні положення та методичні

рекомендації були використані у процесі розроблення навчальних планів, робочих програм на факультетах мистецтв з дисциплін: «Методика музичної освіти», «Практикум за кваліфікацією», «Методика навчання гри на інструменті», «Оркестровий клас» тощо; у процесі індивідуальних занять з фаху, колективного музикування, педагогічної практики студентів, тощо.

Розроблений навчально-методичний комплекс формування музично-виконавської комунікативності студентів на засадах акмегерменевтичного підходу використовується викладачами музичних спеціальностей з метою оптимізації процесу інструментальної підготовки студентів закладів вищої освіти, а також у системі перепідготовки музично-педагогічних працівників тощо.

Окремі теоретичні та методичні положення дисертації пройшли апробацію на *Міжнародних* наукових конференціях, а саме: V Міжнародних науково-практичних читаннях пам'яті академіка Анатолія Авдієвського (Київ, 2021), Odolnopolska Konferencje Naukowa «Spoleczne i kulturowe konteksty niepełnosprawności człowieka» Zielona Góra/Lubsko (Зелена Гура, Польща, 2024), міжнародній науково-практичній конференції «Educatia artistică în contemporaneitate: realizări provocatoare, perspective» Fostering the innovative strategies for contemporary artistic education development Ediția a II-a Volumul Conferinței științifico-practice internaționale (2022, Bălți Молдова), «Мистецька педагогічна освіта: методологія, теорія, практика» (Київ, 2024), «Instruirea copiilor dotați în sistemul învățământului muzical modern» Moldova (Бельц, Молдова, 2024), International scientific practical conference. Science, education and society: new research and perspectives. Part 1. January 31, 2025. Aarhus, Denmark (Орхус, Данія), «Сучасний стан та пріоритети модернізації науки, освіти та суспільства», Тампере, Фінляндія, 2025. «Strategic priorities for the development of science, education technology and society» (Стратегічні пріоритети розвитку науки, освіти, технологій та суспільства). Angers France, 2025 (Анже, Франція), Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Українське мистецтво у світовому культурному просторі: історія, сучасність та перспективи розвитку» (Вінниця, 2025), «Мистецька освіта XXI століття: виклики сьогодення» Ужгород, 2025 року; на *всеукраїнських* науково-практичних конференціях: «Мистецтво та освіта: новації і перспективи» Чернівці, 2024, «Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету» (Київ, 2024), VII Міжнародних науково-практичних читаннях пам'яті академіка Анатолія Авдієвського (Київ, 2024), «Ювілейних педагогічних читаннях пам'яті О. Рудницької» (Київ, 2024) та ін.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Дисертаційна робота є логічним, структурованим, цілком завершеним дослідженням з актуальної проблематики формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерметичного підходу. Рукопис дисертації представлено вступом, чотирма розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел, змістовними додатками, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук. Зміст кожного розділу відповідає визначеній меті та завданням дослідження.

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу, визначено мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, розкрито теоретико-методологічну основу дисертації, висвітлено наукову новизну, практичне значення, подані дані про апробацію та впровадження результатів дослідно-експериментальної роботи.

У першому розділі дисертаційного дослідження – *«Теоретико-методологічні основи музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу»* – проаналізовано сутність поняття «музична комунікація» з позиції герменевтичного розуміння, виокремлена проблема акмеологічного виміру герменевтики мистецтва у контексті інтерпретаційної діяльності викладача мистецьких дисциплін.

Визначено, що поняття «комунікація» як універсальна дія – поєднувати людей, які вступають у комунікацію, в науковому обігу функціонує паралельно із спорідненим до нього поняттям «спілкування», які семантично та етимологічно між собою є дуже близькими,

У другому розділі дисертації – *«Концептуальні основи формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу»* – визначено наукові підходи, на яких базується методологія дисертаційного дослідження, окреслені блоки навчального процесу та основні принципові положення означеного феномену.

Для методологічного забезпечення герменевтичної концепції формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв в якості допоміжного методологічного інструментарію використовується комплекс взаємодоповнюючих підходів, а саме: системно-цілісний, екзистенційно-феноменологічний, семіотично-аксіологічний, культурологічний, синергетичний, творчо-діяльнісний, акмегерменевтичний (авторський).

Основними положеннями дисертаційного дослідження визначені принципи *індивідуалізації, культурологічної відповідності, діалогічно-ціннісної спрямованості, рефлексивності, проєктивності у виборі художньо-комунікативних стратегій*. Зазначено, що цей складник досліджуваного феномена якнайбільше проявляється в процесі розучування та пошуку інтерпретаційної версії музичного твору. Внаслідок цього процес інтерпретування стає певною творчою процесуальністю, під час якої актуалізується виконавський потенціал студента, встановлюється його емоційний контакт з аудиторією.

У третьому розділі дисертаційного дослідження – *«Структурно-процесуальні основи музично-виконавської комунікативності та її педагогічна діагностика»* – викладено компонентну структуру означеного феномена, створено концептуальну модель музично-виконавської комунікативності у студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу, показана діагностика цього процесу. Компонентна структура музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу полягає у взаємному зв'язку мотиваційно-

інформаційного, духовно-особистісного, рефлексивно-конструктивного, емпатійно-евристичного та художньо-творчого компонентів, що системно охоплюють її зміст.

У розділі зазначено, що ефективність формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв можлива за дотримання таких педагогічних умов, а саме: активізації гуманістичної спрямованості фахової підготовки студентів факультетів мистецтв; забезпечення художньо-психологічної підтримки студентів для вироблення впевненості у власних силах; спонукання студентів факультетів мистецтв до творчої активності засобами брендингу; актуалізація творчої взаємодії викладача зі студентами; зорієнтованість студентів факультетів мистецтв на інноваційних методах навчання.

У четвертому розділі дисертації – *«Дослідно-експериментальна робота з формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерменевтичного підходу»* - висвітлено хід і результати формувального експерименту.

Під час формувального експерименту було поставлено за мету упровадження в процес фахового навчання студентів-інструменталістів розробленої методики формування музично-виконавської комунікативності на засадах акме-герменевтичного підходу, а також перевірка ефективності цієї методики в реальних умовах інструментальної підготовки майбутніх фахівців. Перебіг розробленої методики включав *п'ять* послідовних взаємопов'язаних етапів, а саме: орієнтаційно-установчий, аксіологічно-смісловий, когнітивно-поглиблювальний, виражально-змістовий та продуктивно-узагальнюючий етапи.

У процесі проведеного компаративного аналізу було доведено підйом висхідної динаміки статистичних результатів щодо сформованості музично-виконавської комунікативності під час формувального експерименту на 13,23 %; підйом висхідної динаміки статистичних результатів щодо сформованості музично-виконавської комунікативності під час формувального експерименту на достатньому (середньому) рівні під час формувального експерименту на 13,56 %; падіння нисхідної динаміки статистичних результатів щодо сформованості музично-виконавської комунікативності під час формувального експерименту на початковому (низькому) рівні до 14,54 %.

Таким чином, отримані результати дослідження засвідчили, що розроблена в дисертації авторська методика формування в студентів-інструменталістів музично-виконавської комунікативності на засадах акмегерменевтичного підходу виявилася ефективною.

Позитивно оцінюючи наукові здобутки дисертанта, вважаємо за необхідне висловити деякі дискусійні положення та зауваження до поданої дисертаційної роботи:

1. Систематизація категоріально-понятійного апарату дослідження навколо макроконцепту «комунікація» та виокремлення похідних від нього понять «музична комунікація» та «музично-виконавська комунікативність» подано в роботі в широкому філософському, музикознавчому та психолого-педагогічному

контексті, що заслуговує на високу оцінку. На нашу думку, варто було б ще виокремити в цьому ланцюгу споріднених понять – поняття «комунікативна культура», що корелюється з музично-виконавською комунікативністю студентів, яка вочевидь формується у процесі ціннісного розуміння, осягнення смислів та значень музичних творів як репрезентантів текстів культури.

2. У другому розділі дослідження систематизація змісту і послідовності навчального процесу поділено за блоками навчальної роботи, з-поміж яких експертний блок – охоплює закінчення бакалавратури. Цей блок визначає рівень сформованості комунікативної свідомості студентів, яка, на думку автора, має поширюватися на рольову та комунікативну пластичність, чутливість до вербальних, невербальних та паралінгвістичних сигналів. Між тим нам бракувало опису конкретних прикладів, яким чином це відбувається у процесі музичного виконавства.

3. Серед принципів формування музично-виконавської комунікативності студентів-інструменталістів автор виокремлює принцип рефлексивності, який в контексті акмегерменевтичного підходу розглядається не лише як здатність до самооцінки результатів діяльності, а й як механізм особистісно-творчого саморозвитку, смислотворення та професійного самопізнання музиканта-виконавця. На наш погляд, бажано було б деталізувати реалізацію зазначеного принципу як на теоретичному, так і технологічному рівнях авторської концепції.

4. З-поміж педагогічних умов формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв автором висунуто таку важливу умову як *спонукання студентів факультетів мистецтв до творчої активності засобами брендингу*, який в сучасному суспільстві стає одним із способів підвищення конкурентоспроможності фахівців. З цих позицій бажано було б конкретизувати, як використання брендингових інструментів, таких як створення сценічного образу, продумування репертуару, самопрезентація у цифровому просторі тощо, стимулює розвиток рефлексії та самооцінки, які є важливими складниками музично-виконавської комунікативності студентів мистецьких спеціальностей.

5. І останнє – для покращення якості представленого матеріалу зазначимо, що дисертаційна робота ще потребує текстового та редакторського редагування.

Між тим висловлені зауваження мають дискусійний характер і не знижують загального позитивного враження від дисертаційної роботи Мимрика Михайла Романовича.

Загальні висновки і оцінка дисертації. Дисертаційна робота М. Р. Мимрика «Теорія та практика формування музично-виконавської комунікативності студентів факультетів мистецтв на засадах акмегерметичного підходу» є актуальним, завершеним, цілісним науковим дослідженням, яке має значну наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Здобувачем отримано нові науково обґрунтовані результати, що дало можливість проблему музично-виконавської комунікативності у студентів факультетів мистецтв розглянути на засадах акмегерменевтичного підходу в контексті принципів та закономірностей, що дозволило визначити цілісну змістову структуру формування музично-

виконавської комунікативності, обґрунтувати її критерії та показники, виявити педагогічні умови ефективного формування означеного феномену.

Представлена робота відповідає Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. №1197. Вважаємо, що М. Р. Мимрик заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету музичного мистецтва
Рівненського державного
гуманітарного університету

Ярослав СВЕРЛЮК

